

## Slurpende SUV'erds

Terwijl de oliemarkt de afgelopen maanden de ene na de andere psychologische prijsbarrière neemt en er menig kistje wijn staat op 150 dollar per vat voor het eind van het jaar, is het opvallend hoe weinig aandacht de Nederlandse media hieraan besteden. Terwijl in de Verenigde Staten, maar ook elders de recente olieprijsopmars voorpaginieuws is en dus ook de volle aandacht trekt van politici, is het hier oorverdovend stil. Toch begint de olieprijs een niveau te bereiken die in menig slecht nieuwsscenario als 'schadelijk tot zeer schadelijk' voor de economie te boek staat.



Door  
Coby van der  
Linde

In reële termen evenaart de olieprijs ongeveer het niveau van 1980 en met de recente voorspellingen van enkele analisten in de hand zal dit niveau overschreden gaan worden. Daar helpt geen appreciatie van de euro ten opzichte van de dollar meer aan. Het tempo van waardedaling van de dollar en de stijging van de olieprijs lijken na een tijdelijk verband weer een eigen logica te volgen. De prijs van mobiliteit van mens en goed werd al fysiek beperkt door de wegcapaciteit, maar zal ook steeds meer leiden tot een afweging in de portemonnee. De relatief lage energiekosten uit het verleden hebben ons verleid tot keuzes die nu extra kostbaar uitpakken. Indien

de olieprijsen zo hoog blijven, zal veel afhangen van het vermogen om het energieverbruik aan te passen aan de nieuwe kosten. Dit vermogen moet echter op de korte en middellange termijn als beperkt worden beschouwd. Behalve het inruilen van de slurpende SUV'erds voor een wat zuiniger modelletje, is de transportsector immers nog grotendeels afhankelijk van olie en zijn alternatieven die een substantiële impact hebben op de consumptie nog nauwelijks voorhanden. Dat vergt tijd (en innovatie).

### Marktonthouding

Gaat het aanpassen van de vraag aan de nieuwe prijsniveaus al langzaam, het aanbod reageert ook niet zo snel. Dat ligt deels aan de lange tijd die nodig is om een bron van ontdekking naar productie te ontwikkelen, maar ook aan de mogelijkheid of wil om bronnen tot ontwikkeling te brengen. De producerende landen vergaren momenteel hun inkomen vooral uit de prijs en niet zozeer uit het productieniveau. Het verhogen van de productie levert niet altijd een hoger inkomen op, zoals ze in het verleden hebben geleerd. Bovendien staan ook zij aan de vooravond van een nieuwe generatie oliebronnen die hogere kosten met zich mee brengen om ze op de markt te brengen en dwingen de jonge bevolkingen van veel van die landen een andere bestedingsafweging af. Tegelijkertijd wordt productie die wél op de markt had moeten verschijnen door politieke conflicten daarvan af gehouden. Het conflict in Nigeria is daar een goed voorbeeld van. Aanhoudende

aanvallen op olie-infrastructuur zorgen voor het ingesloten raken van productiecapaciteit. Het belangrijkste productiepotentieel dat echter aan de markt wordt onthouden is dat van Irak. In een periode van toenemende olieschaarste blijft om politieke redenen bijna 10 procent van de bewezen conventionele oliereserves, die bovendien in het verleden nog weinig intensief zijn geëxploiteerd en in principe relatief goedkoop te ontwikkelen zijn, nagenoeg aan de markt onthouden. Dat zijn vaten die echt een verschil kunnen maken.

### Spelbreker

Afgezien van de productie die aan de markt onthouden wordt, dreigt ook het model van de markt zelf te veranderen waardoor het kunnen betalen voor het kostbare goedje niet meer allesbepalend is om olie te kunnen consumeren. Bilaterale overeenkomsten en investeringen in olieproductiecapaciteit, met de bedoeling om slechts een bepaald deel van de wereldmarkt te beleveren, zoals Chinese bedrijven, veranderen het marktmodel waarin de hoogst biedende de hand wist te leggen op de oliestroom, naar een model waar de verdeling van

schaarste over andere schijven loopt dan alleen de prijs. Nu al hebben veel consumenten in de wereld geen weet van de recente prijsstijgingen, zoals in China en de producerende landen, doordat de prijzen voor de eindverbruiker worden gecontroleerd. De verschuiving in het marktmodel is voorafgegaan door een verschuiving in het internationale politieke model, waarbij duidelijk is geworden dat de keuze voor het Amerikaanse model van verdeling van economische en politieke macht minder vanzelfsprekend is geworden dan eerst werd aangenomen. Olie, maar ook andere energiebronnen, spelen een cruciale rol in de strijd om de verdeling van de wereldkoek. In die zin zal de keuze van de Iraakse machthebbers, wie dat ook zullen worden en wanneer het ook gebeurt, hoe en door wie de Iraakse oliebronnen zullen worden ontsloten, van groot belang zijn. Zij kunnen een model maken of breken. Toch maar blijven opletten wat daar allemaal gebeurt, een verschil is zo gemaakt. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

